

Razlozi za vođenje knjige polja u ratarskoj proizvodnji

Sa zadovoljstvom možemo konstatovati da je u poslednje vreme porastao broj proizvođača koji vode knjigu polja. Međutim, i dalje je mnogo onih koji ne vode nikakvu evidenciju o poslovima obavljenim na svojim parcelama ili vode takvu evidenciju u kojoj se veoma teško snalaze. Zbog toga još jednom treba naglasiti značaj vođenja evidencije u obliku knjige, bilo da je reč o elektronskoj ili štampanoj formi knjige polja. Knjiga polja je dokument koji služi za vođenje evidencije o primenjenoj agrotehnici, vremenskim uslovima i rezultatima proizvodnje. U knjigu polja se mogu unositi i svi ostali podaci od značaja za proizvodnju kao što su ekonomski pokazatelji. Vođenje knjige polja omogućava da se svi podaci pronađu lako i brzo i da se izvrši upoređivanje podataka sa različitim parcela iz iste godine ili sa iste parcele u različitim godinama. Cilj vođenja knjige polja je analiza uticaja primenjene agrotehnikе i vremenskih uslova na prinos i kvalitet ratarskih useva. Na osnovu analize se donose odluke o tome koje agrotehničke mere treba primeniti sledeće godine. Kod navođenja razloga zbog kojih proizvođači treba da vode urednu evidenciju, najčešće se spominju lakše i pravilnije sastavljanje plodoreda, pravilnije đubrenje useva organskim i mineralnim đubrivima i pravilnija zaštita.

Na ovom mestu će se kroz tri primera pokazati značaj vođenja knjige polja u rešavanju problema štetnog delovanja ostataka herbicida, u suzbijanju samoniklog suncokreta kao korova i u suzbijanju bolesti.

Odavno su u proizvodnji primećeni problemi vezani za štetno delovanje ostataka herbicida (rezidua) koji su primenjeni prethodne godine u predusevu ili pre dve-tri godine. Često se dešavalo da posle sušnog leta ili sušne zime dođe do opadanja prinosa ozimih ili jarih useva zbog štetnog delovanja ostataka herbicida koji se nisu razgradili niti isprali u dublje slojeve. Najčešće su stradali ozimi usevi, ali je štete bilo i na jarim usevima. Ako bi se pravilno vodila evidencija, mogle bi se izbeći ili smanjiti ove štete. Prvi korak je pravilan izbor useva koji su tolerantniji na rezidue herbicida. To je moguće učiniti ako je poznata vrsta tih herbicida, njihova doza i vreme primene. U skladu sa ovim podacima i vremenskim prilikama treba izabrati usev i agrotehniku. Na primer, ozimi ječam je osetljiviji na ostatke herbicida od ozime pšenice pa se ne preporučuje njegova setva. Ako je opasnost od rezidua velika, mogu se posejati jare sorte ili fakultativne sorte strnih žita. Fakultativne sorte se mogu sejati od kasne jeseni do proleća. Kasnijom setvom se mogu smanjiti štete ako tokom zime ima dovoljno padavina koje će ispiranjem smanjiti sadržaj ostataka herbicida u zemljištu. Dalje, ako postoji opasnost od štetnog delovanja rezidua, treba obaviti dublju osnovnu obradu zemljišta. Umesto tanjiranja zemljišta za strna žita, bolje je obaviti oranje kako bi se ostaci herbicida izmešali sa većom

**POLJOPRIVREDNA STRUČNA
SLUŽBA ZRENJANIN**

Zrenjanin, Petra Drapšina 15

Telefon: 023-548-501

Mail: sekretar@psszr.co.rs

Direktor: dipl. ing. Kristina Salapura

masom zemljišta. Na taj način se smanjuje koncentracija ostataka u površinskom sloju zemljišta. U slučaju kada ne postoji evidencija, ne može se ni predvideti opasnost za usev niti se može planirati specifična agrotehnika.

Drugi primer je u vezi samoniklog suncokreta koji se javlja kao korov u svim usevima. To je veoma štetan i otporan korov na herbicide. Često ga je nemoguće uništiti herbicidima. Drugi veliki problem je što prenosi mnoge bolesti na gajeni suncokret. Zbog toga bi trebalo sprovoditi takvu agrotehniku suncokreta da se prilikom žetve prospe što manje semena. Gubici u žetvi suncokreta su mnogo veći od dozvoljenih zbog propusta koji se javljaju u agrotenciji. Najvažniji razlozi za veliko osipanje semena su: neujednačeno nicanje i neujednačeno sazrevanje useva; mala vlaga u žetvi; loše podešen kombajn. Ako se prilikom žetve prospe velika količina semena, mora se ovaj podatak obavezno evidentirati radi lakše borbe sa samoniklim suncokretom narednih godina. Samonikli suncokret može predstavljati problem u narednim usevima nekoliko godina jer seme dugo zadržava klijavost. Zbog toga se agrotehnika morati prilagoditi ovom problemu. Veoma je važno da se evidentira kojoj grupi hibrida pripada suncokret koji je sejan na parceli poslednji put, kako bi se sprovedla pravilna agrotehnika narednih godina. Potoje četiri grupe hibrida suncokreta: standardni (klasični), ekspres hibridi, IMI hibridi i IMI plus hibridi. Ako se posle suncokreta seju strna žita, preporučuje se izvođenje tanjiranja ili razrivanja kako se seme ne bi duboko unelo u zemljište. To ima za posledicu nicanje samoniklog suncokreta u nekoliko talasa tokom jeseni i ranog proleća. Ovaj suncokret će biti uništen obradom, niskim temperaturama, herbicidima koji se primenjuju u strnim žitima i herbicidima koji se primenjuju na strništu. Izbor herbicida koji se koriste u strnim žitima treba obaviti prema grupi suncokreta koji je gajen pre strnih žita. Ako su gajeni ekspres hibridi suncokreta, moraju se primeniti hormonski herbicidi jer su oni najefikasniji. U kukuruzu i šećernoj repi se samonikli suncokret dosta efikasno uništava ako nikne pre primene herbicida. U suprotnom, herbicidi neće delovati na kasno ponikle biljke suncokreta. Najveći problem samonikli suncokret pravi u usevu suncokreta. Zbog toga je veoma važno da se za ponovnu setvu suncokreta na istoj parceli odabere hibrid iz odgovarajuće grupe. Izbor treba biti takav da se samonikli suncokret efikasno uništi herbicidima. Iz tog razloga se ne preporučuje ponovna setva suncokreta iz iste grupe hibrida, već treba birati hibride iz različitih grupa. Jedan primer rotacije hibrida je da se prvo seju standardni hibridi, zatim IMI ili IMI plus i na kraju ekspres hibridi suncokreta.

Treći primer koji pokazuje značaj vođenja knjige polja se odnosi na bolesti gajenih useva. Kod nas je najčešća tropoljna plodosmena useva. Većina naših proizvođača gaji tri useva: kukuruz, pšenicu i suncokret. Često se dešava da smenjuju samo pšenicu i kukuruz ili pšenicu i suncokret ili soju i kukuruz. Takva plodosmena je vezana za rizik da se u većem stepenu pojave bolesti useva. Suncokret spada u useve koji najviše stradaju od bolesti zbog čestog vraćanja na istu parcelu. Da bi se izbegle veće štete od bolesti, preporučuje se vraćanje suncokreta na istu parcelu posle 5-7 godina. Mali broj proizvođača može da sprovede ovu preporuku. Da bi se štete od bolesti smanjile, važno je da se vodi

**POLJOPRIVREDNA STRUČNA
SLUŽBA ZRENJANIN**

Zrenjanin, Petra Drapšina 15

Telefon: 023-548-501

Mail: sekretar@psszr.co.rs

Direktor: dipl. ing. Kristina Salapura

evidencija o bolestima suncokreta. Naročito veliku pažnju treba posvetiti beloju truleži (sklerocijaza) koja napada koren, stablo i glavice suncokreta. Ova bolest se razmnožava tvorevinama koje se nazivaju sklerocije. Ako je suncokret jako napadnut ovom bolešću, rizično je da se setva ponovo obavi na istoj parceli posle 2-3 godine jer sklerocije dugo zadržavaju klijavost. Zbog toga se preporučuje veća pauza u gajenju, ili setva hibrida tolerantnijih na belu trulež, ili primena mikrobioloških preparata koji uništavaju sklerocije bele truleži i tako smanjuju štete od ove bolesti. Problem u vezi sprovođenja ove preporuke je u tome što proizvođači suncokreta najčešće ne mogu da ustanove koje bolesti su napale suncokret i koliku su štetu nanele usevu. Zbog toga bi bilo najbolje da potraže pomoć od stručnjaka i da zapažanja o bolesti unesu u knjigu polja.

Sva tri primera izneta na ovom mestu pokazuju da precizna evidencija sprovedenih agrotehničkih mera daje mogućnost da se isplanira takva agrotehnika koja će smanjiti gubitke u proizvodnji ratarskih useva koji su posledica nepovoljnih vremenskih uslova, ranijih propusta u agrotehnici ili nekih drugih problema u proizvodnji....

Savetodavac: Ilija Bjelić
PSS Zrenjanin